

Kriittisesti julkisesta tilasta Helsingissä

Kansainvälisesti tunnettu kriittisen yhteiskunta-maantieteen tutkija, professori **Don Mitchell** Syracusen yliopistosta Yhdysvalloista täytti kaupunkisuunnittelun kohtauspaikka Laiturin kuulijoista Helsingissä 25. toukokuuta 2010. Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen laitoksen ja Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluviraston järjestämässä yleisöluennossa Mitchell tarkasteli julkisen tilan hallintaan sekä sen näkyviin ja näkymättömiin käyttäjiin liittyviä kysymyksiä. Tilaisuus oli osa professori **Lynn Staehelin** ja tutkijatohtori **Gareth Ricen** tutkimusprojektia julkisen tilan ja demokratian välisestä suhteesta Britanniassa, Yhdysvalloissa ja Suomessa.

Lefebvren hengessä

Mitchell keskittyi luennossaan yhdysvaltalaisiin esimerkkeihin, mutta käsitteli myös yleisemmällä tasolla julkisen tilan määrittelyä ja kokemista sekä kamppailua tilan hallinnasta. Mitchellin mukaan kysymyksen tai ongelman näkyväksi tuleminen voi vaatia julkisen tilan hallinnan taustalla olevien normirakenteiden ja omistussuhteiden kyseenalaistamista. Ranskalaisen teoreetikon **Henri Lefebvren** ajatusta mukaillen hän totesi, että kaikilla asukkailla on olta-va oikeus kaupunkiin.

Teoksessaan *The Right to the City* Mitchell (2003) esittää, että tila, paikka ja sijainti eivät ole vain hallinnan kamppailujen näyttämöitä, vaan kamppailujen rakenteellisesti tuottamia.

Syracusen yliopiston professori Don Mitchell keräsi salin täyteen yleisöluennolla Helsingissä toukokuussa. (Kuva: Gareth Rice, 05/10)

Sama teema toistui luennolla. Mitchellin mielestä julkisilla tiloilla on jonkinlainen luonnollinen tai sosiaalisesti hyväksytty ilmapiiri, joka rakenteellisesti määrää, kenelle tila on avoin ja kuka suljetaan ulos. Mitchell näkee Lefebvren tavoin, että tilan merkitykset rakentuvat tilan representaatioista (asiantuntijoiden tuottamasta käsitteellistetyistä tilasta), representaation tiloista (asukkaiden kokemuksista) ja tilallisista käytännöistä (tilan tuottamisesta konkreettisella tasolla).

Mitchell laajensi luennossaan Lefebvren tarkastelua ja puhui representaation mahdollistavista tiloista, *spaces for representation*. Ihmisjoukot voivat tehdä itsensä julkisiksi ja näkyviksi tilassa. Yhtenä esimerkkinä tästä ovat maahanmuuttajien oikeuksia ajaneet vuoden 2006 suurmielenosoitukset Yhdysvalloissa. Mielenosoituksissa meksikolaiset maahanmuuttajat, joista monet luvattomia siirtolaisia, kansoittivat tukijoineen julkisia tiloja, kuten Federal Plazan Chicagossa, suuren kauppakeskuksen Atlantassa ja City Hall -puiston New Yorkissa. Tällä tavoin he tekivät näkymättömän ja poissuljetun ryhmänsä julkiseksi. Paikallinen esimerkki Helsingistä on vuosittainen Reclaim the

Streets -tapahtuma, jossa jalankulkijat ottavat kautilan päiväksi haltuun tanssimalla. Tavoitteena on, ettei kaupunkitila rakentuisi vain autoilun ehdoilla.

Näkyminen ja näkymättömyys tilassa

Luennossaan Mitchell korosti tiloja myös näkymättömyyden mahdollistajana. Jotkut ryhmät voivat suojautua julkisessa tilassa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kodittomat miehet elävät syrjäisillä tyhjillä tonteilla, hiljaisilla puistoalueilla sekä yksityisesti omistetuissa mutta luonteeltaan avoimissa paikoissa, kuten seurakuntien suojissa tai halvoissa hotelleissa.

Nuoret puolestaan kokoontuvat julkiseen tilaan, kuten kauppakeskuksiin ja puistoihin, tullakseen nähdyiksi. He puolustavat paikkaansa osana julkista tilaa, johon heidät vain osin hyväksytään. Toisaalta julkinen tila antaa nuorille mahdollisuuden nauttia vapaudesta ja itsenäisyydestä, poissa kodin valvonnasta. Mitchellin mukaan julkisen tilan tarjoama tietynlainen näkymättömyys on yhtä tärkeää kuin sen mahdollistama näkyvyys.

Mitchellin luennon toinen osa pureutui syvemälle näkymättömyyden ja näkyvyyden väliseen suhteeseen kysymällä, miksi tietyt toiminnot vaikuttavat tilan julkisuuteen. Osa vastauksesta liittyy kiinteistöjen omistusoikeuteen, yksinkertaistaen oikeuteen sulkea ulos. Mitchell kuvasi hallintaan liittyviä järjestelyjä, normeja ja käytäntöjä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa nämä käytännöt määrittävät julkisten tilojen käyttöä ja merkitystä kaupungissa – sitä kuinka poissulkeminen toteutetaan ja oikeutetaan. Liian näkyvä ei-toivottu ryhmä osana julkista tilaa voi olla muille mahdoton hyväksyä.

Mitchellin mukaan avain julkisen tilan rakentamisen ymmärtämiseen on tilan hallintaan liittyvien käytäntöjen tarkastelu. Tähän hän viittasi myös luentonsa otsikossa: ”The public eye in public space: Regimes of publicity”. Nämä käytännöt koostuvat sosiaalisista normeista, yhteisöjen strategioista ja oikeutuksen muodoista. Vain näitä käytäntöjä vastaan, tai niiden puitteissa, näkymättömät ryhmät voivat tehdä itsensä näkyviksi ja julkisiksi tilassa.

GARETH RICE
RAMI RATVIO